

การศึกษาอิทธิพลกำกับของตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน
ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผล
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาสมุทรสาคร : การศึกษาพหุระดับ

A STUDY OF THE INFLUENCE OF ATMOSPHERIC VARIABLES
OF SCHOOL CLIMATE ON LEADERSHIP OF THE PRINCIPALS
OF THE PRIMARY SCHOOLS IN SAMUT SAKHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE : MULTILEVEL EDUCATION

สุวรรณ น้อยนาง*
ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์**
ดร.สุชุม มูลเมือง***

วันรับ 3 / ตุลาคม / 2562
ตรวจสอบ 4-10 / ตุลาคม / 2562
ตอบรับ 12 / ตุลาคม / 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อทดสอบอิทธิพลกำกับของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา (2) เพื่อศึกษาบรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (3) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือครูจำนวน 53 คน และนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2560 ใน

โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,060 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มได้มาจากประชากรที่มีลักษณะซ้อนลดหลั่นกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันพหุระดับ และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุระดับ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Mplus7.2

ผลการวิจัย พบว่าโมเดลสมการโครงสร้าง

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา โทร. 080-088-5734, E-mail. volvo_jitra@hotmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

*** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

พุทธระดับมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 (ระดับบุคคล) พบว่าเพศมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนสภาพครอบครัวของนักเรียนพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนของนักเรียน ในขณะที่คุณธรรมของนักเรียนพบว่า มีอิทธิพลในทางบวกต่อผลการเรียน ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลร่วม พบว่าความแปรปรวนของประสิทธิผลการเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนแต่ละคนมีผลการเรียนแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ในระดับที่ 2 (ระดับโรงเรียน) พบว่าอิทธิพลคงที่ตัวแปรกำกับ (บรรยากาศโรงเรียน) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและบรรยากาศของโรงเรียนพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ส่วนภาวะผู้นำผู้บริหารของโรงเรียน พบว่ามีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และในขณะเดียวกันบรรยากาศของโรงเรียน พบว่ามีอิทธิพลทางบวกต่อภาวะผู้นำผู้บริหาร ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลร่วม พบว่าค่าความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งให้เห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน และยังพบว่าค่าความแปรปรวนของบรรยากาศโรงเรียนก็มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีบรรยากาศที่ต่างกัน

คำสำคัญ : บรรยากาศโรงเรียน ประสิทธิผลของโรงเรียน ภาวะผู้นำ

Abstract

The purposes of this research to: (1) examine the moderating effects of school climate variables on the relationship between principals' leadership and school effectiveness; (2) study the impacts of school climate on leadership of the principals of the primary schools in Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office; and (3) study the influences of school climate factors affecting school effectiveness. The samples were 53 teachers and 1060 students in Grade 6, enrolled in 2018 academic year, selected by a multi-stage random sampling technique, due to the hierarchical nature of the two groups of population from which the samples were drawn. The instruments used for data collection were two forms of self-rating scaled questionnaires. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, multivariate confirmatory factor analysis, and multi-level structural equation modelling, with Mplus 7.2 Program.

The findings indicated that the multi-level structural equation model was perfectly consistent with empirical data. At the first level (individual) analysis, it was found that the fixed effects of gender of students influenced their learning effectiveness, evidenced by mean score of female students was higher than that of male students. There was no significant impact of family backgrounds on students' learning, while level of students' morality positively influenced their learning

effectiveness. For the random effects analysis, it was found that variation value of learning effectiveness was statistically significant, indicating that there was different learning achievement among students. At the second level (school) analysis, it was found that the fixed effects of moderating variable, school climate, insignificantly exerted its influence on the relationship of principals' leadership and school effectiveness. There was no difference of school climate variation, while the principals' leadership positively influenced the school effectiveness, and school climate positively affected the principals' leadership. For a random effects analysis, there was a statistically significance of variation value of school effectiveness, indicating the differences of effectiveness among schools. In addition, it was also found that the variation value of school climate was statistically significant, suggesting the differences of school climate among primary schools under study.

Keywords: School Climate, School Effectiveness, Leadership.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมในโลกยุคใหม่นี้ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการภายในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การบริหารองค์การโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การเหมือนกัน นั่นคือ การดำเนินงานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการก่อ

ให้เกิดประสิทธิผลในองค์กรนั้นก็คือ ผู้นำซึ่งต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ด้วยข้อผูกพันต่อการให้บริการสาธารณะ และมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีที่สุดทำงานให้เกิดผลสูงสุด สร้างพันธมิตรภายในและภายนอกองค์การ สื่อสารด้วยความรู้สึที่ดีต่อประสิทธิผลขององค์การ การบริหารงานที่ดีนั้นนอกจากผู้บริหารจะเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลแล้วยังต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทางบวกและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในองค์การ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์การ (Hickman and Silva, 1984) การสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์การ Koys และ Decottis (1991) ได้ศึกษาองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ โดยแบ่งมิติของบรรยากาศองค์การออกเป็น 8 มิติและมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ Litwin and Stringer (1986) คือ 1) อิสระในการตัดสินใจ เป็นการรับรู้ถึงขั้นตอนการทำงาน 2) การแบ่งปันร่วมมือกัน เป็นการรับรู้ถึงการอยู่ร่วมกันอย่างแบ่งปันกันในการทำงาน รวมทั้งสมาชิกในทีมมีความเต็มใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) ความไว้วางใจ เป็นการรับรู้ในอิสระที่จะสื่อสารกันอย่างเปิดเผยในระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง จนถึงระดับผู้บริหารและสามารถพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง แม้กระทั่งเรื่องที่อ่อนไหวหรือหัวข้อที่เป็นเรื่องส่วนบุคคล 4) ความกดดัน เป็นการรับรู้ในเรื่องความกดดันที่ต้องทำงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดและงานออกมาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด 5) การสนับสนุน เป็นการให้การสนับสนุนของหัวหน้างานที่ส่งเสริมให้ลูกน้องเรียนรู้จากจากความผิดพลาดโดยไม่ว่ากล่าวแต่อย่างใด 6) การชื่นชม เป็นการรับรู้ถึงความทุ่มเทของพนักงานเป็นที่รับทราบของหัวหน้างานและองค์การ 7) ความยุติธรรมเป็นการรับรู้ว่าการปฏิบัติขององค์การต่อพนักงานมีความเท่าเทียมกัน 8) นวัตกรรม เป็นการรับรู้ว่ามี การส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งแนวคิดที่สร้างสรรค์ใหม่ ๆ กล่าวที่

จะยอมรับความเสี่ยงที่จะทำงานที่ท้าทายมากขึ้นโดยที่พนักงานยังไม่มีประสบการณ์ จากมุมมองของ Koys and Decottis (1991) สามารถสังเคราะห์และสรุปบรรยากาศองค์การได้ 4 องค์ประกอบคือ การสร้างบรรยากาศเชิงบวก การสร้างความไว้วางใจซึ่งและกัน การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วมกัน และการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานให้เป็นไปในแบบที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการติดต่อประสานงาน และหากมีความขัดแย้งในองค์การผู้บริหารจำเป็นต้องหาหนทางแก้ไขปัญหามาหาทางแก้ไขปัญหา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาให้ทราบถึงบรรยากาศองค์การในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไเพื่อหาวิธีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น Koys and Decottis (1991) ซึ่งการที่องค์การจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อบุคคลในองค์การทำงานด้วยความตั้งใจมีความพึงพอใจในงานที่ทำ ดังนั้นจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคลในองค์การรวมทั้งองค์ประกอบด้านบรรยากาศ บรรยากาศองค์การจะเป็นคุณลักษณะของสภาพแวดล้อมในการทำงาน (สมยศ นาวิการ, 2544) Sergiovanni ให้ความหมายไว้คล้ายกันแต่มุ่งเน้นเฉพาะบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา ซึ่งกล่าวว่าบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาเป็นลักษณะของโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยเฉพาะที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่นๆ และมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียนหรือความรู้สึกของครูและนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน (Thomas J. Sergiovanni และ Robert J. Starratt, 1983) บรรยากาศองค์การจะมีอิทธิพลเหนือบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานองค์การ บรรยากาศที่แตกต่างกันย่อมทำให้เกิดประสิทธิผลแตกต่างกันไปด้วย เนื่องจากมีอิทธิพลต่อการสร้างความพึงพอใจของบุคคลได้แตกต่างกันและเมื่อตัวแปรหนึ่งขององค์การมีการเปลี่ยนแปลงจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานและเกิดผลกระทบต่อ

ประสิทธิผลขององค์การ (Gibson, Ivancevich และ Donnelly, 2016) ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญและควรสร้างบรรยากาศองค์การให้เป็นที่น่าพอใจ อันเป็นการเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานรวมทั้งเป็นการสร้างความร่วมมือของบุคลากรในองค์การอีกด้วย

ประสิทธิผลของโรงเรียน ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ (Hanan และ Freeman, 1977) ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานและจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นการบริหารจัดการของสถานศึกษาจึงเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก กล่าวคือ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปมากขึ้น สามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระ คล่องตัว และรวดเร็ว ซึ่งผู้บริหารในฐานะผู้แทนสถานศึกษา รวมทั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ประสิทธิผลของโรงเรียนเกิดจากโรงเรียนที่มี สภาพทางสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่างๆ เอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีงบประมาณเพียงพอและมีทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถจัดการ ศึกษาได้อย่างดี ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทักษะในด้าน

ต่างๆ เพื่อให้ กระบวนการจัดการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เห็นคุณค่าของการดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยองค์ประกอบ ประสิทธิภาพของโรงเรียนเป็นระบบสังคมรูปนัยที่จะต้องจัดความสัมพันธ์ภายนอกกับกระบวนการ ภายในองค์การให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของกระบวนการ ศึกษาของสังคมระบบของโรงเรียน จะมั่นคงก็ต่อเมื่อสร้างผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม วัตถุประสงค์ของโรงเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบ ทั้งภายในและภายนอก และสามารถ สร้างความพึงพอใจ ในการทำงานของครู (พิมพรรณ สุริโย, 2552) กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญภายใต้ ข้อจำกัดของการบริหารโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ การปฏิบัติงานของผู้บริหารบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด โรงเรียนที่อยู่ในการดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น หน่วยงานที่มีการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของพื้นที่ทั้ง 3 อำเภอในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกะห้หม่นแบน ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมดจำนวน 103 โรง ในการบริหารสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีอย่างทั่วถึงและได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นบุคคลที่

มีความรู้คู่คุณธรรม มีการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ ได้แก่ 1) ปัญหาคุณภาพของปัจจัยในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะครูและนักเรียน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาขาดความรู้และเข้าใจในการพัฒนาการสอนให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงส่วนนักเรียน ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านความเป็นอยู่และการดำรงชีวิต 2) ปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอนต้องรับภาระงานในการช่วยผู้บริหารปฏิบัติงานบริหาร เช่น การรับการประเมินคุณภาพการศึกษาในรูปแบบต่างๆ การรับผิดชอบหน้าที่อื่นๆ นอกเหนือจากการสอน ผู้บริหารไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูได้ ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ 3) ปัญหาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากบรรยากาศในโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทำให้งานส่วนใหญ่ขาดความช่วยเหลือกัน ต่างคนต่างทำงาน การติดต่อประสานงานล่าช้า หลากหลายขั้นตอน ครูไม่มีความพึงพอใจในการทำงาน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์การและความขัดแย้งของครูกับผู้บริหาร ทำให้ไม่เกิดความสามัคคี บรรยากาศองค์การไม่ราบรื่นขาดการไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขององค์การและไม่เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2558)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ตลอดจน

งานวิจัยในเรื่องต่างๆที่ได้ยกมากล่าวอ้างข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาอิทธิพลกำกับของตัวแปรบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียน : การศึกษาพหุระดับ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและ การนำไปประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัย จะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนให้บริหารงานด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบอิทธิพลกำกับของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาบรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลกำกับของตัวแปรบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร : การศึกษาพหุระดับ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาใช้ในการ

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

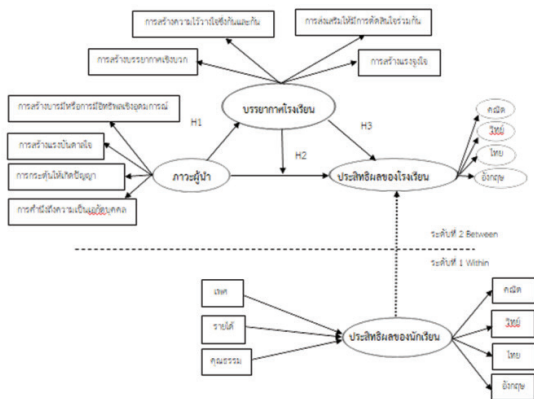
1. บรรยายภาพของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากใช้แนวคิดบรรยากาศองค์การของโรงเรียนของ Koys และ Decottis (1991) ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างบรรยากาศเชิงบวก 2) การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วมกัน และ 4) การสร้างแรงจูงใจ

2. ภาวะผู้นำ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวความคิดของ Bass และ Avolio (1990 อ้างถึงใน อุทัยวรรณ ฝอยศิริ, 2551) มี 4 ด้าน คือ 1) การสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นให้เกิดปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นเอกัตบุคคล

3. ตัวแปรแฝง (Latent variable) หมายถึง ตัวแปรที่ไม่สามารถวัดค่าของตัวแปรได้โดยตรง แต่มีโครงสร้างตามทฤษฎีที่แสดงผลออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรภายนอก (Exogenous variable) หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่สนใจศึกษาสาเหตุของตัวแปรเหล่านี้ หรืออาจกล่าวในอีกลักษณะหนึ่ง คือสาเหตุของตัวแปรภายนอกไม่ปรากฏอยู่ในตัวแบบ ซึ่งตัวแปรภายนอกการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

3.2 ตัวแปรภายใน (Endogenous variable) หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าได้รับอิทธิพลจากตัวแปรได้ สาเหตุของตัวแปรภายในจะแสดงไว้ในตัวแบบอย่างชัดเจน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรภายในได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน ภาวะผู้นำ และประสิทธิผลของโรงเรียน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์หุระดับ อิทธิพล
กำกับของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

4. วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

- ในระดับที่ 1 ได้แก่ นักเรียน ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

- ในระดับที่ 2 ได้แก่ ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 103 แห่ง
จำแนกเป็นอำเภอเมืองสมุทรสาคร 55 แห่ง อำเภอ
กระทุ่มแบน 19 แห่ง และอำเภอบ้านแพ้ว 29 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ใช้
วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random
Sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างทั้ง 2 ระดับ คำนวณ
โดยใช้โปรแกรม Optimal Design โดยกำหนด
Power (ค่าอำนาจการทดสอบ) = .80 Effect (ค่า
อิทธิพลกำกับ) = .30 (medium) Type I Error
(อัตราส่วนความแปรปรวนที่เกิดจากตัวแปรร่วมและ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น) = .10 และ Class
Site (ขนาดตัวอย่างภายในกลุ่ม) = 20 คน ได้กลุ่ม

ตัวอย่างเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 53 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็น
แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นซึ่งสร้างเป็น 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 (สำหรับครู) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ
บรรยากาศโรงเรียนและภาวะผู้นำของผู้บริหาร
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรสาคร แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น
3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ(checklist)
สอบถามในเรื่อง เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน
วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรสาคร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ในการเรียนซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้ แบ่ง
ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถามสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปี
ที่ 6 ได้แก่ 1)สถานภาพทั่วไป 2)รายได้ของครอบครัว
3)วุฒิการศึกษาของผู้ปกครอง 4)อาชีพหลัก ของ
ครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ในการเรียน

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามคะแนนที่ได้ในวิชา
ต่อไปนี้คะแนนที่ได้ในวิชาคณิตศาสตร์ วิชา
วิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และ
คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

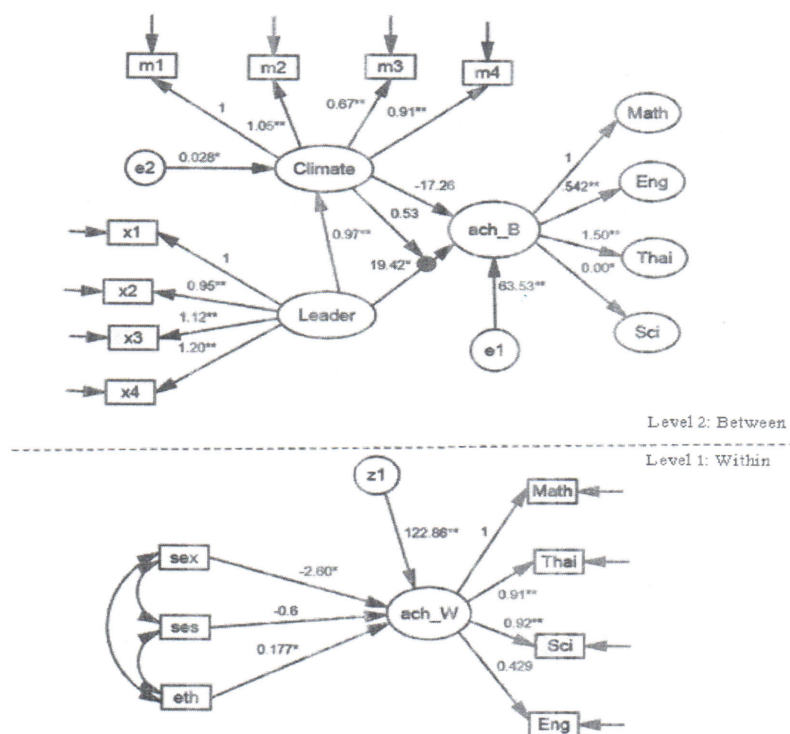
ผู้ให้ข้อมูล

กำหนดให้มีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 21 คน
ประกอบด้วย ครู จำนวน 1 คน และนักเรียน จำนวน

20 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,113 คน ดังรายละเอียด
ในตารางที่ 10

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

สพป.สมุทรสาคร	ประชากร (โรง)	กลุ่มตัวอย่าง (โรง)	ผู้ให้ข้อมูล		
			ครู	นักเรียน	รวม
อำเภอเมือง	55	28	28	560	588
อำเภอกะพุ่มแบน	19	10	10	200	210
อำเภอบ้านแพ้ว	29	15	15	300	315
รวม	103	53	53	1,060	1,113

ภาพประกอบที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์ MSEM พหุระดับ **ตารางที่ 2** การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติพหุ (Multivariate normality)

อิทธิพลคงที่ (Fixed effects)					
ระดับที่ 1 (within) n1= 1,060					
ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	พารามิเตอร์	S.E.	z-test	p-value
ach_w	sex	-2.600	1.344	-1.934	0.050
	ses	-0.598	0.884	-0.677	0.500
	eth	0.177	0.079	2.254	0.024
ระดับที่ 2 (between) n2= 54					
ac_b	mod	0.530	3.004	0.176	0.860
	climate	-17.265	9.297	-1.857	0.063
	Leader	19.421	8.626	2.251	0.024
climeat	Leader	0.978	0.117	8.382	0.000
อิทธิพลสุ่ม (Random effects)					
ระดับที่ 1 (within)					
ach_w	var(z)	122.864	15.799	7.777	0.000
ระดับที่ 2 (between)					
ac_b	var(e1)	63.533	19.905	3.192	0.000
climeat	var(e2)	0.028	0.013	2.171	0.030

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานวิจัยอิทธิพลคงที่(Fixed effects) ในระดับที่ 1 (Within)พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยด้านเพศของนักเรียน (sex) มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบประสิทธิผลของนักเรียน (Ach_w) พบว่ามีค่าประมาณเท่ากับ -2.600 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (P=0.050) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของนักเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มเพศชายอยู่ 2.6 คะแนน

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอิทธิพลขององค์

ประกอบด้านสภาพครอบครัว (ses) มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบประสิทธิผลของนักเรียน (Ach_w) พบว่ามีค่าประมาณเท่ากับ -0.598 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.500) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าด้านสภาพครอบครัวมีค่าเฉลี่ย 0.598 ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของนักเรียน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของอิทธิพลขององค์ประกอบด้านคุณธรรม (eth) มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบประสิทธิผลของนักเรียน (Ach_w) พบว่ามีค่าประมาณเท่ากับ 0.177 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.024) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณธรรมของนักเรียนมี

อิทธิพลต่อประสิทธิผลของนักเรียน เมื่อคะแนนด้านคุณธรรม (eth) เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน จะส่งผลให้ประสิทธิผลการเรียนของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน เท่ากับ 0.177 คะแนน

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานวิจัยในระดับที่ 2 (Between) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของอิทธิพลองค์ประกอบด้านประสิทธิผลของโรงเรียน (ac_b) ที่ส่งผลต่ออิทธิพลกำกับกับบรรยากาศของโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียน (mod) พบว่ามีค่าประมาณค่าเท่ากับ 0.530 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.860$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าด้านประสิทธิผลของโรงเรียนไม่มีอิทธิพลกำกับหรือไม่มีประติสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของอิทธิพลขององค์ประกอบด้านบรรยากาศ (Climate) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่ามีค่าประมาณเท่ากับ -17.265 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.063$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบรรยากาศโรงเรียนไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของอิทธิพลขององค์ประกอบด้านภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน (leader) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่ามีค่าประมาณอยู่ 19.421 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ($P=0.024$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เมื่อคะแนนองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน (Leader) เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน จะส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียน (ac_b) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน เท่ากับ 19.421 คะแนน

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของอิทธิพลขององค์ประกอบบรรยากาศโรงเรียน (Climate) ส่งผลต่อภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน (lead) พบว่ามีค่าประมาณเท่ากับ 0.978 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.000$) ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่าด้านบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน เมื่อคะแนนองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน (Leader) เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน จะส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน เท่ากับ 0.978 คะแนน

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลสุ่ม (Random effects) ประสิทธิผลของนักเรียนในระดับที่ 1 (Within) พบว่าด้านประสิทธิผลของนักเรียน (ach_w) มีอิทธิพลสุ่มต่อประสิทธิผลของนักเรียนเท่ากับ 122.864 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.000$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าด้านประสิทธิผลของนักเรียน (ach_w) แต่ละคนมีประสิทธิผลผลทางการเรียนแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับที่ 2 (Between) พบว่าองค์ประกอบด้านประสิทธิผลของโรงเรียน (ac_b) มีอิทธิพลสุ่มต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าความสัมพันธ์ประมาณค่าเท่ากับ 63.533 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.000$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าด้านประสิทธิผลของโรงเรียน (ac_b) แต่ละโรงเรียนมีประสิทธิผลแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านบรรยากาศ (Climate) มีอิทธิพลสุ่มต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่ามีค่าประมาณเท่ากับ 0.028 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.030$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบรรยากาศของโรงเรียน (Climate) มีบรรยากาศแตกต่างกัน

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลต่อนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย อิทธิพลด้านสภาพครอบครัวไม่มีผลต่อประสิทธิผลการเรียน ในขณะที่คุณธรรมมีผลทางบวก บรรยากาศโรงเรียนและภาวะผู้นำไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ในขณะที่ทั้งบรรยากาศโรงเรียนและภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และจากการทดสอบอิทธิพลกำกับพบว่าบรรยากาศโรงเรียนต่างกันส่งผลให้ประสิทธิผลโรงเรียนต่างกัน

6. การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าโมเดลสมการโครงสร้างพระหัตถ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ผลการวิเคราะห์ในระดับที่ 1 (ระดับบุคคล) อิทธิพลคงที่ (fixed effects) ในระดับที่ 1 (ระดับบุคคล) พบว่าสภาพของครอบครัวของนักเรียนพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนของนักเรียน อาจเป็นเพราะในสังคมปัจจุบันผู้ปกครองแต่ละครอบครัวค่อนข้างมีฐานะและมีการส่งเสริมให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนดีมีชื่อเสียง ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดทฤษฎีของ Abraham H. Maslow ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's theory) หรือทฤษฎีลำดับความต้องการ (The Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เชื่อว่าการตอบสนองความต้องการจะสามารถจูงใจคนให้ตั้งใจทำงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 : 117) สรุปได้ว่า ความต้องการเป็นความเข้าใจในความต้องการของมนุษย์เพื่อที่จะบำบัดความต้องการเหล่านี้ได้โดยความต้องการเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ประกอบด้วยความต้องการด้านร่างกายด้านจิตใจและด้านสังคม และในขณะที่คุณธรรมของนักเรียนพบว่า มีอิทธิพลในทางบวกต่อผลการเรียน อาจเป็นเพราะนักเรียนทุกคนมีคุณธรรมประจำตัวอยู่แล้วเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ที่ศาสนาสอนให้นักเรียนทุกคนปฏิบัติตนเป็นคนดีตามคำสอนที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร พรหมมิ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนวัดแสงสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดของครูโรงเรียนวัดแสงสรรค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้าน ความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการ

เรียนการสอนในห้องเรียน ด้านการ สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมนอกห้องเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผลตามลำดับ ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่าค่าความแปรปรวนของประสิทธิผลการเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนแต่ละคนมีผลการเรียนแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการอบรมเลี้ยงดู และความสนใจในการเรียนของนักเรียนในการเรียน ผลการวิเคราะห์ในระดับที่ 2 (ระดับโรงเรียน) พบว่าอิทธิพลคงที่ตัวแปรกำกับ (บรรยากาศโรงเรียน) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีและงานวิจัยของชุมพล เปี่ยมศรี (2547) หน้า 41 ได้ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความสามารถภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านความสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนบรรยากาศโรงเรียนและการพัฒนาโรงเรียน Hawkins (2002, p. Abstract) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้นำแบบบรรยากาศองค์การ : กรณีศึกษาการรับรู้ของพฤติกรรมผู้นำผ่านบรรยากาศองค์การของโรงเรียนในโรงเรียนนานาชาติ การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมของตนเองของผู้บริหารและครู และการรับรู้พฤติกรรมโดยรวมโดยใช้ระดับการชี้วัดบรรยากาศของโรงเรียนแบบเปิด มีการทดสอบพฤติกรรมผู้นำ 3 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุน ด้านการบังคับบัญชา และด้านข้อจำกัด และตัวชี้วัดพฤติกรรมครู 3 ด้าน คือ ด้านเกี่ยวกับสถาบัน ด้านงานที่ได้รับ

มอบหมาย และด้านการใช้เวลาว่าง พบว่า พฤติกรรมของผู้นำมีผลกระทบต่อบรรยากาศของโรงเรียนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่าผู้นำมีพฤติกรรมด้านการสนับสนุนมีมาก ด้านการบังคับบัญชามีน้อย และบรรยากาศโรงเรียนเป็นแบบเปิดในโรงเรียนที่มีคะแนนด้านพฤติกรรมผู้นำสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของดัชนีมาตรฐานแบบเปิด พบว่า การรับรู้บรรยากาศของโรงเรียนเป็นแบบเปิด ในโรงเรียนที่มีคะแนนด้านพฤติกรรมผู้นำต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยดัชนีมาตรฐานแบบเปิดพบว่า การรับรู้ของครูต่อบรรยากาศของโรงเรียนเป็นแบบเปิด และในขณะเดียวกันบรรยากาศของโรงเรียนพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎี Litwin และ Stringer (1968) ได้เสนอทฤษฎีบรรยากาศองค์การโดยพัฒนาจากรูปแบบการมุ่งใจของ McClelland (1961) หรือเรียกว่าทฤษฎีการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการโดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าโดยปกติความต้องการที่มีในตัวบุคคลมี 2 ประการ คือ ต้องการมีความสุขสบายและต้องการปราศจากการเจ็บปวด แต่ต้องใช้ชีวิตเรียนรู้ถึงความต้องการด้านอื่นๆ อีก 3 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความสัมพันธ์และความต้องการมีอำนาจ ซึ่งกล่าวได้ว่าบรรยากาศองค์การเป็นส่วนสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่สามารถใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์อธิบายได้และบรรยายในรูปองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับการรับรู้ของสมาชิกในองค์การ โดยการรับรู้ถึงบรรยากาศองค์การของแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน และแตกต่างจากงานวิจัยของ นิกัญชลาลันเหลือ (2554) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกและมีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของบรรยากาศองค์การที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรยากาศองค์การถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเป็นองค์การหนึ่งในสังคมบรรยากาศแบบเปิดเป็นสภาพที่ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากครู ให้ความจริงใจ ให้การยกย่อง รวมถึงให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาวิชาชีพของครูในระดับสูงและให้ความเป็นอิสระแก่ครูในการปฏิบัติงานจนก่อให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นพลังแห่งการยอมรับในความสำเร็จและประสิทธิผลขององค์การ

ชุมพล เปี่ยมศรี (2547) หน้า 41 ได้ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความสามารถภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านความสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนบรรยากาศโรงเรียนและการพัฒนาโรงเรียน ส่วนภาวะผู้นำผู้บริหารของโรงเรียน พบว่ามีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าด้านภาวณำของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นเพราะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ โดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่ใช้กระตุ้นแรงจูงใจในกลุ่มงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งตรงกับแนวคิดทฤษฎีของ Gagne and Briggs, อ้างถึงใน พรศรี พุทธานนท์, 2550, หน้า 6-10) ได้แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เป็น 2 ประเภท คือ 1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยเดิมของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการให้สิ่งเร้าพร้อมกับ

ให้ผู้เรียนตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ การทำซ้ำคือการให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้สิ่งเร้าแล้วตอบสนองหลายๆ ครั้ง จนสามารถเรียนรู้ได้ 2. ปัจจัยภายใน เป็นสิ่งภายในที่ผู้เรียนต้องมีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้อเท็จจริงขณะเรียนขณะนั้นหรือระลึกจากที่เคยเรียนมาแล้ว และสอดคล้องทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์: 2548, หน้า 91) ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียน กล่าวคือ พื้นฐานของผู้เรียนเป็นหัวใจในการเรียน ผู้เรียนแต่ละคนจะเข้าชั้นเรียนด้วยพื้นฐานที่จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ต่างกัน ถ้าเขามีพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 231-241) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สำคัญในการเรียนการสอน ได้แก่ (1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ แอทคินสัน อธิบายถึงในสถานการณ์หนึ่ง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความพยายามที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ถ้าผลงานสูงกว่าหรือเท่าเกณฑ์มาตรฐานก็ถือว่าประสบผลสำเร็จ (2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อความสำเร็จและสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร จันทราช (2556, บทคัดย่อ) เรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการ

วิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ บรรยาภาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู การรับรู้ ความสามารถของคณะครูในภาพรวม โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลโดยรวมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวรรณ แก้วเล็ก , ชุมพล เปี่ยมศรี , วิรัตน์ มะโนวัฒนา , นิรันดร์ ต้นจ้อย, เพ็ญศรี พิทักษ์ธรรม-มัชฌิมากิโร, เตือนใจ สืบทิม , Person, Evers และ Robert O. Slater พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นไปตามที่ตนเองเดียวกันซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน และในขณะเดียวกันบรรยาภาศของโรงเรียนพบว่า มีอิทธิพลทางบวกต่อภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Litwin and Stringer (1968) ได้เสนอทฤษฎีบรรยาภาศองค์การโดยพัฒนาจากรูปแบบการ จูงใจของ McClelland (1961) หรือเรียกว่าทฤษฎีการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการโดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าโดยปกติความต้องการที่มีในตัวบุคคลมี 2 ประการ คือ ต้องการมีความสุขสบายและต้องการปราศจากการเจ็บปวด แต่ต้องใช้ชีวิตเรียนรู้ถึงความต้องการด้านอื่นๆ อีก 3 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความสัมพันธ์และความต้องการมีอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชลาลันเหลือ and Hawkins พบว่า บรรยาภาศองค์การมี

อิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกและมีอิทธิพล
รวมต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นไปใน
ทำนองเดียวกันซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่าค่าความแปรปรวนของประสิทธิผลของ
โรงเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติชี้ให้เห็นว่าด้านประสิทธิผล
ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการ
บริหาร และวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละ
โรงเรียนไม่เหมือนกัน และยังพบว่าค่าความแปรปรวน
ของบรรยากาศโรงเรียนก็มีนัยสำคัญทางสถิติชี้ให้เห็น
ว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีบรรยากาศแตกต่างกัน ซึ่ง
เกิดจากการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนของ
แต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกันรวมทั้งสภาพแวดล้อมของ
แต่ละโรงเรียนก็ไม่เหมือนกันอีกด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับงานวิจัย
และสร้างความตระหนักความเข้าใจในบทบาทของผู้
วิจัย

1.2 ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับการใช้
ภาวะผู้นำบริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สัมพันธ์
กับการปฏิบัติงานในโรงเรียน

1.3 ควรมีการเผยแพร่รูปแบบวิธีดำเนินการ
และการผลการพัฒนางานวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียน
รู้ในรูปแบบของการจัดการความรู้ (Knowledge
Management: K.M)

2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะ
ผู้นำกับประสิทธิผลให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียน

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำ
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่หลากหลายและมีความ
เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ วิเชียรเขต. (2551). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมกระตุ้นใจของผู้บริหาร.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.กระทรวงศึกษาธิการ.(2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุมพล หนีพานิช. (2538). ระบบราชการเปรียบเทียบการบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบและการบริหารการ
พัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิกัญชลาล ลั่นเหลือ. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน.ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทริบเฟิล กรุ๊ป.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2548). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

- พิมพ์พรณ สุริโย. (2552). ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเทศบาล
กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. เลย : วิทยานิพนธ์ค.ม.(การ
บริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ลัดดา พัชรวิภาส. (2550). บรรยายาคอองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานและประสิทธิภาพในการ
ทำงาน กรณีศึกษา: พนักงานชั่วคราว บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).
สารนิพนธ์ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.